

Pohjanmaa sukelluskeidas -

Kaatialan louhos

Etelä-Pohjanmaalla, Kuortaneen kunnassa sijaitseva Kaatialan louhos on monille sukeltajille tuttu paikka. Louhoksessa on paljon mielenkiintoista nähtävää kokeneellekin sukeltajalle mutta se soveltuu hyvin myös aloittelijoille, monimuotoisuutensa johdosta.

Historiaa

Kvartsia louhittiin satunnaisesti jo 1800-luvun loppupuolella mutta Kaatialan pegmatiitin louhinta aloitettiin laajemmassa muodossa 8.10.1942. Aluksi kiviaines kannettiin ylös paareilla miesvoimin, -43 otettiin käyttöön käsikäyttöinen puominosturi. Höyryvintturi tuli apuun 1945 jonka taas sähkö korvasi 1950. Louhinta muuttui kannattamattomaksi ja toiminta ajettiin alas 1968, omistajana tuolloin Paraisten Kalkki Oy. Louhoksen päätuote oli kalimaasälpä ja tärkein ostaja Arabia. Musta turmaliini eli schorliittikiteet, joita näemme louhoksen reunoilla pystysuorina juonteina, oli pahin haittamineraali, jolle ei koskaan löytynyt järkevää käyttöä.

Virkistyskäyttö

Louhostoiminnan päättyttyä, louhos luonnollisesti täyttyi vedellä. Kuortaneen kunta hankki Partek Oy:ltä 1994 omistukseensa osan vieressä sijaitsevasta Vilppulan louhoksesta sekä jätekivikasat. Muu osa louhosalueesta, myös Kaatiala, on yksityisomistuksessa.

Sukeltajien lisäksi myös uimarit käyttävät louhosta kesäaikaan. Vilppulan louhoksen kunnan omistuksessa oleva alue on uintikiellossa vedessä todetun arseenipitoisuuden johdosta.

Jalo- ja korukiviä harrastavat keräilijät ulkomaita myöten kokoontuvat kesäisin leirilleen louhoksen rantaan, sulaan sopuun sukeltajien kanssa.

Sukelluskäyttö

Kaatialan ympärivuotinen virkistyskäyttö sukeltajien keskuudessa, lisääntyi huomattavasti Viljakalassa sijaitsevan Haverin louhoksen sulkemisen myötä. Toiminta ei siellä koskaan päässyt uudelleen täyteen vauhtiin, ja niinpä täyttyminen on tällä hetkellä vaiheessa, vajaata enää 15 metriä. Kesäiset viikonloput ovat vilkkainta aikaa sukellusrintamalla, vaikka vesi onkin kirkkaimmillaan näin talvella. Tietenkin myös siksi, että käyttöaste on sopivalla tasolla.

Louhos on ympyrän muotoinen, halkaisijaltaan noin 200m. Veteen pääsee matalasta päästä josta entinen kaivostie kulki kohti luolastoja, tie on vieläkin hyvin havaittavissa. Syvästä päästä on helppo mennä rappusia pitkin, naru seuraten, josta pystysuora seinämä laskeutuu lähes 30 metriin. Rappusten alla on ihanteellinen kieleke turvapäsyähdiksiä varten, noin kolmessa metrissä.

Luolasto

Luolasto on varsin kattava, vasemmasta reunasta löytyy niin sanottu turistiluola 20 m syvyydestä, hiukan erillään pääluolastosta, pituutta noin 10 metriä. Pääluolastoon pääsee kolmesta aukosta. Vasemman puoleisesta puhkaisusta, keskimmäisestä aukosta sekä oikean puoleisesta isosta aukosta josta tiekin jatkuu sisään. Puhkaisusta johtaa naru vasemmalle kaartuen ilmataskuun, naru on kiinni muovikanisterissa, taskussa ilma on hyvin arseenipitoista. Toinen naru kaartaa oikealle kiertäen pattaan ja tullen ulos keskimmäisestä aukosta.

Katseltavaa

Muutakin mielenkiintoista katseltavaa löytyy. Pystysuorat seinämät, aina niin hyvässä näkyvyydessä, luovat ikimuistoisen maiseman. Päivänvalo riittää pohjalle asti, katinkulta- sekä kvartsikimpaleet kimaltelevat kilpaa. Tuntuu hienolta laskeutua X-asennossa lähes 30 metriä kalliöseinämän kimallusta ihailleen. Pohjan muodot ovat hyvin vaihtelevat ja tekevät suunnistamisen vaativaksi, joten haasteita löytyy. Korukiviä kannattaa myös etsiskellä, käsitykseen kiven kauneudesta vaikuttavat lähinnä henkilökohtaiset mieltymykset. Kaloista esiintyvät ahven särki ja hauki.

Louhoksen pohjalta löytyy myös paljon ajankulua, jo aikojen alussa paikalle hinattiin auto-romu joka on asettunut vasemman puolisen puhkaisun viereen, sukeltajien iloksi. Keskimmäisen aukon yläpuolelta löytyy sukelluskello. Portailta johtaa naru kellolle jonka katto on 22 metrin syvyydessä. Kellon sisällä on ilmatasku, jonka ilman kannattaa vaihtaa silloin tällöin katossa olevan venttiilin kautta. Sisällä voi keskustella Aku Ankka ääntä ihmetellen. Regua käsitellään silloin tietenkin kuin jääsukelluksella.

Rakennelmat

Ison aukon edustalle asetettiin vuonna 1999 lentokoneen pienoismalli, pituutta 4 – 5 m, liiton tekniikkasukelluskisoja varten, Lakeuden Urheilusukeltajat Seinäjoelta toimivat tuolloin järjestäjänä. Komeuden kannatusköydet ovat pettäneet kesän tiimellyksessä ja kone on sanan mukaisesti pudonnut alas. Laksut kökkipivät myös rappuset 1994, ja sukelluskellossa näkyy Lappajärveltä kotoisin olevan Kraaterisukeltajien kädenjälki, asennusvuosi 1992, köysistön on vetänyt Suupohjan Sukeltajat Kurikasta.

Jatkuvuus

Virkistyskäytön lisääntymisen myötä alueen roskaantumisesta on tullut ongelma. Me sukeltajat toki pidämme huolta alueesta jolla toimimme. Tuomme louhoksen pohjasta pois ylimääräiset roskat sekä viemme omat roskamme mennessämme. Nuotiopuutkin tuomme tullessamme. Näin toimimalla kohteesta on iloa vielä vuosienkin kuluttua.

Kaatialan louhos sijaitsee Etelä-Pohjanmaalla, Kuortaneen ja Alavuden rajan tuntumassa. Etelästä tietä 66 Alavuden ohitse kunnes Kuortaneen puolella tie levittäytyy lentokoneiden varalaskupaikaksi. Välittömästi kentän päätyttyä kääntyy tie vasemmalle, kyltissä lukee Mikkilä. Tietä vajaa kilometri ja jälleen vasemmalle, tienhaarasta jossa lukee Kaatiala 3. Näin ajaen tulet suoraan louhoksen matalaan päähän. Lähimmät majoitusmahdollisuudet ovat Vilppulan louhoksen alueella olevat kaksi vuokrahuilaa (tiedustelut: Pertti Keski-Honkola, 0400-880594), sekä Kuortaneen tai Alavuden leirintäalueilla ja tietenkin hotelleissa. Puolijoukkuetelttakin on vartenotettava vaihtoehto.

Kurikassa 09.12.2002 (muokattu 07.02.2007)

Suupohjan Sukeltajat – SuSu ry

Tapani Kaistila